

Apokalyptikk på norsk: en presentasjon av tre hovedaktører

Ved inngangen til 1990-årene begynte spekulasjonene omkring tusenårsskiftet for alvor å komme. Årstallet 2000 dukket opp både i boktitler og artikkeloverskrifter. Et allment kjent eksempel på fremtidsvisjoner av dette slaget var boken *Megatrends 2000*, som kom i 1990. Det synes altså å oppstå en slags “magi” når dette runde året nevnes, en magi som kan få oss til [å] tro at et vendepunkt i historiens gang nærmer seg, at et større tidsskifte skal inntreffe. Det kommende tusenårsskiftet utfordrer åpenbart til mer intense studier av krystallkulen enn på lenge.

Slik innledet nåværende professor ved Institutt for kristendomskunnskap og kyrkjefag ved Høgskulen i Volda, Per M Aadnanes, sin artikkel om kjennetegn ved norsk “livssynsmarked” fram mot år 2000.¹ Aadnanes hevder i en annen sammenheng at vårt nærværende tusenårsskifte ikke bare fascinerer, men “avslører ein påfallande trong både til å sjå seg attende på oppsummerande vis, og til å spekulere på kva ‘det nye tusenåret’ kan bera i famnen sin.”² I sin referanse til den amerikanske historiker Peter N. Stearns og dennes *Millennium III, Century XXI. A Retrospective on the Future*³ hevder Aadnanes at det nær forestående tusenårsskiftet vil bære preg av ikke bare apokalyptiske og millenniske oppfatninger og forventninger, men av at andre igjen har “eit [...] entusiastisk [...] behov for feiring og festivitas i offentleg samanheng.”⁴ Det er imidlertid ikke jubileringsbehovet, men endetidsspådommene som er tema for denne artikkelen.

Som Aadnanes dog korrekt anfører, selv endetidsspådommene er ikke nødvendigvis eksklusivt forankret i et negativistisk skjema hvor forestillinger om verdens snarlige undergang er det sentrale. I stedet for dommedagsfrykt reflekterer mange av de apokalyptiske aktører en positivt følt *optimisme* på grunn av den avsluttende gullalder, tusenårsriket, som er iferd med å innvarsles idet “alle dei

---

¹ Per M. Aadnanes, “Hva kjennetegner det norske livssynsmarkedet underveis mot år 2000?” *Tidsskrift for Kirke, Religion, Samfunn*. Hefte 2 1996. Årg. 9., s. 117-128.

² Per.M. Aadnanes, “Tal, tid og historie. Om tusenårsskiftets mentalitetsmessige røtter.” I: Inger Marie Ruud og Sigurd Hjelde (ed.): *Enhet i mangfold? 100 år med religionshistorie i Norge* (Oslo: Tano Aschehous, 1998) s. 262.

³ (Boulder, Col./Oxford, UK., 1996.)

⁴ Per M. Aadnanes, “Tal, tid og historie,” s. 265.

frelste skulle nyta eit tilvære med rettferd og overflod under Kristi herrevelde.”⁵ Selvsagt er også denne optimisme ispedd ambivalens idet veien fram mot tusenårsrikets gullalder inkluderer motstand, lidelse og forfølgelser.

Man kan saktens stille seg spørsmålet i hvilken grad hinsidighetsspekulasjoner er representative for moderne Gudstro slik denne kommer til uttrykk i dagens norske kristendomsvarianter. Som denne artikkelen søker å påvise, har vi like fullt hatt eskjatologiske tradisjoner som har influert ikke bare landets største frikirkesamfunn, nemlig Pinsebevegelsen, men som også har gitt vesentlige impulser til de lutherske legmannsorganisasjonene. At teologiske institusjoner som Menighetsfakultetet og Teologisk Fakultet, eksempelvis, ikke har gjort det eskjatologiske fagfelt til gjenstand for nevneverdig interesse eller studium, rokker ikke ved det faktum at eskjatologibetraktninger representerer en betydningsfull åndsstrømning innen store deler av norsk legmannstradisjon og at nevnte betraktninger må tas på alvor om vi søker en sakssvarende forståelse av de religiøse uttrykk som mye av den norske legmannsvirksomhet representerer.

Et mangfold av eskjatologiske skoleretninger

Historisk sett har interessen for eskjatologiske spørsmål og dommedagsspekulasjoner ofte vært knyttet til samtidige krisesituasjoner.⁶ Disse har gjerne oppstått i forbindelse med markerte tidsskifter, eksempelvis overgang fra ett århundre til det neste. Det er i så måte kanskje ikke så underlig om vårt nært forestående tusenårsskifte skulle preges av en fornyet interesse for millenniske endetidsfor-

---

⁵ Per M. Aadnanes, “Tal, tid og historie,” s. 272.

⁶ Kjell Dahlene hevder i boken *“Plymouth Brethren” i norsk kristenliv* (Mandal: Eget Forlag, 1983) s. 15 at “uroen etter Napolionskrigene [sic!] hadde skapt usikkerhet og mange var interessert i å sette dette inn i et endetidsaspekt.” Dahlenes observasjon stemmer med amerikaneren Ernest Robert Sandeen som i boken *The Roots of Fundamentalism. British and American Millenarianism 1800-1930* (Chicago: University of Chicago Press, 1970) s. 5 skriver: “The French Revolution was directly responsible for the revival of prophetic concern. To live through the decade of the 1790s in itself constituted an experience in apocalypticism for many of the British. The violent uprooting of European political and social institutions forced many to the conclusion that the end of the world was near.”

ventninger.⁷ Flere har med utgangspunkt i Jesu utsagn i Matt. 24:32-34 satt opp et enkelt addisjonsstykke hvor Jesu angivelige gjenkomst tidfestes innenfor et generasjonsintervall på 30-40 år etter staten Israels opprettelse i 1948, med andre ord rett rundt tusenårsskiftet! Sentrale ord innenfor ovennevnte skriftavsnitt er nemlig Jesussitatet: “Lær en lignelse av fikentreet [fikentreet forstås gjerne som et symbol på Gudsfolket/nasjonen Israel]: Når det får sevje i grenene og skyter blad, da vet dere at sommeren er nær. Slik skal dere også, når dere ser alt dette skje, vite at han er nær og står for døren. Sannelig, jeg sier dere: Denne slekt [generasjon] skal ikke forgå før alt dette skjer.”

Andre har med utgangspunkt i 1. Moseboks skapelsesberetning, som strekker seg over 7 dager, inndelt frelseshistorien i tilsvarende 7 årtusener: Fra Adam til Jesu første komme gikk det angivelig om lag 4000 år, derfra til Jesu annet komme vil det gå om lag 2000 år (dvs. rundt vårt tusenårsskifte!), deretter innvarsles et bokstavelig tusenårsrike (millennium).

Eskjatalogi har ikke vært betraktet som noe stridsemne innen den første kristne historie, tilsvarende eksempelvis kristologien på 300-tallet. Følgelig hadde man heller ingen detaljert lære om de historiske hendelsesforløp forut for “tidens ende”. De ulike skoleretninger som (for de flestes vedkommende) har oppstått i løpet av de siste par århundre, kan grovt sett inndeles etter hvordan man tidfester Bibelens tale om “tusenårsriket”/millenniet vis-à-vis Jesu annet komme til jorden og etter om dette millenium er å forstå symbolsk eller som en bokstavelig tallstørrelse. En kortfattet redegjørelse for det læreinhold som reflekteres i de viktigste skoleretninger ansees følgende på sin plass:

(1) *Amillennialismen* bestrider læren at Jesu annet komme vil bli etterfulgt av et bokstavelig tusenårsrike på jorden. De fleste amillennialister vil hevde at “tusenårsriket” (en symbolsk tallstørrelse) representerer tidsintervallet mellom Jesu første og annet komme til jorden, altså den tid vi nå lever i.⁸

---

⁷ Det er umulig, og neppe interessant nok, å ramse opp alle eskjatalogiske bøker som har blitt utgitt på norsk de senere år. Av et begrenset utvalg nøyer jeg meg med å referere til Thoralf Gilbrandt, *EF i Politikk og Profeti* (Oslo: Rex Forlag A/S, 1993); Oddvar Tegnanders trilogi *Kongen kommer* (1987), *Kongen bryter seglene* (1988) og *Kongen oppretter sitt rike* (1989) [alle tre utgitt av Filadelfiaforlaget A/S]; Mary Stewart Relfe, *Når dine penger blir verdiløse* (Hovet: Hermon Forlag); Mary Stewart Relfe, *Det nye pengesystemet* (Hovet: Hermon Forlag); Mary Stewart Relfe, *Økonomisk rådgiver I* (Hovet: Hermon Forlag); Mary Stewart Relfe, *Økonomisk rådgiver II* (Hovet: Hermon Forlag).

⁸ Amillennialismens arkitekt var gjerne Augustin som med boken *De Civitate Dei* identifiserte de troende med Gudsstaten. Augustin hevdet videre at “tusenårsriket” var å forstå i overført betydning som den kristne menighets “tidsalder.”

(2) *Postmillennialismen*⁹ går i grove trekk ut på at bibelsk evangelieforkynnelse inkluderer mer enn budskapet om “sjelenes frelse” og at budskapet bærer i seg en kime også til samfunnsforandring. Gjennom budskapets triumferende utbredelse vil kristen tankegang dominere både samfunns- og kulturliv i stadig økende grad og vil kulminere med Jesu gjenkomst i *etterkant* av denne menighetens “tusenårige” gullalder på jorden. Postmillennialistene er innbyrdes uenige om hvorvidt “tusenårsriket” er å forstå symbolsk eller som en bokstavelig tallstørrelse. En radikal variant av postmillennialismen har fått navnet *Christian Reconstructionism*.¹⁰ Dennes forkjempere hevder i enda sterkere grad at evangeliets virkning på den troende får konsekvenser gjennom innflytelse på eksempelvis familie, menighet, utdanning, underholdning/kultur, forretningsliv, lovverk, journalistikk, media, kunst, musikk og økonomi.¹¹ Ifølge disse forkjempere var de første menneskers mandat på Guds vegne å utøve myndighet over hele jorden. Dette mandatat hevdes fremdeles å stå ved lag.¹² Denne radikale skoleretning innenfor postmillennialismen ønsker å etablere et jordisk teokrati etter mønster fra de mosaiske forordninger i det gamle testamente. Følgende sitat gir en viss konkretisering av hvordan man ser for seg dette teokratiet:

- General decentralization of government and other social structures within a theocentric, Christian framework.
- Strong private property rights with limited state or institutional church interference.
- Restitution as an important element of the criminal justice system.
- Voluntary slavery.
- A strong national defense until the entire world is “reconstructed”.

---

⁹ Spiren til denne skoleretningen finner vi forut for reformasjonen, men som teologisk system må denne varianten tilskrives Daniel Whitbys (1638-1726) forfatterskap.

¹⁰ Hovedaktører for denne varianten er Rousas J. Rushdoony (1916-), Greg Bahnsen og Gary North. Rushdoony etablerte Chalcedon Foundation i 1965 og utgir tidsskriftene *Chalcedon Report* og *Journal of Christian Reconstructionism* i tillegg til at man har eget bokforlag, Ross House Books. North, gift med Rushdoonys datter, men like fullt ikke på tale med svigerfaren i dag, er bosatt i Tyler, Texas hvor han har etablert Institute for Christian Economics som for øvrig er knyttet tett opp mot Geneva Ministries.

¹¹ Gary DeMar og Peter Leithart, *The Reduction of Christianity* (Fort Worth, Texas: Dominion Press, 2nd. Printing, 1988) s. 27.

¹² David Chilton, *Paradise Restored. A Biblical Theology of Dominion* (Fort Worth, Texas: Dominion Press, 3rd. Printing, 1987) s. 23-25.

- Application of the death penalty for virtually all of the capital crimes listed in the Old Testament law....
- A cash, gold-based economy with limited or no debt.¹³

(3) *Premillennialismen* reflekterer den oppfatning at Jesus vil komme tilbake til jorden *før* denne tidsalders avslutning og etablere et tusenårig fredsrrike her nede. De fleste premillennialister har en s.k. “futuristisk” fortolkningstilnærming til Åpenbaringsboken, det nye testamentes eskjatalogiske hovedskrift. Det vil si at de helst forstår bokens mange forutsigelser om krig og naturkatastrofer, ikke som oppfylt i tidsintervallet mellom Jesu første og annet komme, men forventer en futurisk oppfyllelse av forutsigelsene etter Jesu annet komme—dvs. etter første *akt* av dette Jesu annet komme. De fleste futuristiske premillennialistene opererer nemlig med to separate faser eller akter innenfor Jesu gjenkomst, første akt består av “bortrykkelsen” hvor Jesus stiger ned til lufthimmelen for å rykke alle troende med seg opp til Faderen i himmelen. Innenfor mer eller mindre samme tidsperiode innvarsles et tidsintervall på flere år hvor Guds dom hevdes å ramme den resterende jordens befolkning som ikke har opplevd bortrykkelsen.¹⁴ Etter at denne trengselstiden er over, vender Jesus i annen akt tilbake til jorden, denne gang sammen med de troende for å initiere det tusenårige fredsriket. Dette vil avsluttes med ytterligere domsavsigelser før det hele kulminerer med den endelige eskjatalogiske fullbyrdelse for både troende og vantro.

4. *Partial rapture* posisjonen er for så vidt en undervariant innenfor premillennialismen. Denne posisjonen beskjeftiger seg mindre med tidfestingen av bortrykkelsen enn med hvem som får nyte godt av den. Dette gjelder nemlig kun en minoritet av de sanne troende, de “våkende” eller mest åndelig hengivne. Denne

---

¹³ H. Wayne House og Thomas D. Ice, *Dominion Theology: Blessing or Curse? An Analysis of Christian Reconstructionism* (Portland, Oregon: Multnomah Press, 1988) s. 40.

¹⁴ Dette tidsintervallet har fått navn “den store trengsel.” Den premillenniske skole er ytterligere inndelt i tre undergrupper etter hvordan man tidfester den s.k. “bortrykkelsen” i forhold til den store trengsel som skal ramme jorden og dens befolkning. De s.k. “pretribulasjonalistene” (som utgjør flertallet blant premillennialistene) hevder at de sanne Kristustroende vil bli “opprykket” *forutfor* en 7-årig trengselstid. “Midtribulasjonalistene” er av den formening at “bortrykkelsen” vil finne sted *midt* i trengselsperioden, m.a.o. etter 3 ½ år. “Posttribulasjonalistene” ser imidlertid for seg en opprykkelse umiddelbart *etter* 7-års perioden idet den troende så å si møter Jesus i luften mens Han er på vei ned for å initiere tusenårsriket, m.a.o. slik at Jesu annet komme *ikke* splittes opp i to separate akter.

forståelsen synes å ha blitt lansert av britten Robert Govett,¹⁵ som igjen har influert landsmennene G.H. Pember,¹⁶ G.H. Lang¹⁷ og Theodore Austin-Sparks,¹⁸ i

---

¹⁵ Govett ble født 14. feb. 1813 i Staines, Middlesex (England). Gjerne på grunn av familiens geistlige bakgrunn, syntes unge Govetts fremtidige yrkeskarriere forutbestemt. Etter å ha blitt uteksaminert fra Oxford University (Worcester College) begynte hans anglikanske prestekarriere i Bexley, Kent i 1837. I 1841 flyttet han til Norwich hvor han betjente St. Stephen's Church. Han fikk imidlertid teologiske problemer med barnedåp og ble kort tid deretter døpt som troende av forstander William Brock i St. Mary's Baptist Chapel. Govett brøt med den anglikanske kirke i 1845, og mange av medlemmene fulgte med til Victoria Hall i St. Andrew's Street hvor han leide lokale i 9 år framover. I 1854 kjøpte menigheten eget lokale i Surrey Road, "Ebenezer Chapel," senere kalt "Surrey Chapel." Kirken var en av Norwichs største med 1500 sitteplasser, og var ofte fylt til randen av møtebesøkende. Govett praktiserte troende dåp, og i løpet av de første fire år etter bruddet med Church of England døpte han mellom 300 og 400 anglikanere. Flere selvstendige menigheter ble etablert utenfor Norwich, eksempelvis Stoke Holy Cross, Bramerton, Great Moulton, Swardeston og Saxlingham Nethergate. Govetts forfatterskap inkluderer først og fremst teologiske bibelkommentarer. 26 år gammel, mens han fremdeles betjente St. Stephen's Church, skrev han *Isaiah Unfulfilled*. Ifølge ham selv var hans beste bok *Acocalypse Expounded By Scripture*, et fire binds mammutverk. Govett betjente menigheten fram til sin død 20. feb. 1901. (*Surrey Chapel Norwich (Undenominational) Centenary 1854-1954*, s. 3-15.)

¹⁶ George Hawkins Pember (1836-1910) vokste opp i Hereford. Han studerte siden ved Cambridge University (Caius College) hvor han tok sin B.A. i 1860 og M.A. i 1863. (John Venn, *Biographical history of Gonville and Caius College, 1349-1897*. [Cambridge: Cambridge University Press, 1898] s. 331.) (Se også J.A. Venn, *Alumni Cantabrigienses*. [Cambridge: Cambridge University Press, 1953] s. 80.) Pembers "bachelor" grad omfattet gresk og latin språk og litteratur. (J.R. Tanner (ed.): *The historical register of the University of Cambridge*. [Cambridge: Cambridge University Press, 1917] s. 621.) I perioden 1861-63 var Pember også ansatt som "assistant master" ved Rossal School i Lancashire. (L.R. Furneaux, *Rossal School Register, 1844-1923*. 6 utg. [Oxford, 1924] s. 7.)

¹⁷ G.H. Lang, en "independent" plymouthbroder, er ikke nevneverdig kjent i Norge til tross for et kortvarig besøk i Oslo og Skien i 1922. (G.H. Lang, *An Ordered Life* [Miami Springs, Florida: Schoettle Publishing House Co., Inc. 1988] s. 180, 182.) I England er Lang fremdeles kjent som forfatter av en rekke oppbyggelsesbøker, samt oversetter av Erich Sauers tyskspråklige bøker. Lang utøvde for øvrig stor innflytelse på Arthur Wallis og David Lillie, initiativtakerne til den karismatiske *Restorationist* bevegelsen i Storbritannia. For nærmere info om "Restorationism," se Peter Hocken, *Streams of Renewal. The Origins and Early Development of the Charismatic Movement in Great Britain* (Washington D.C.: The Word Among Us, 1986) s. 30-37; Andrew Walker, *Restoring the Kingdom. The Radical Sects of the House Church Movement* (London: Hodder and Stoughton, 1988); Joyce V. Thurman, *New Wineskins. A Study of the House Church Movement* (Frankfurt am Main: Verlag Peter Lang, 1982).

¹⁸ Austin-Sparks (1888-1971) var disippel av Jessie Penn-Lewis (1861-1927), walisisk forfatterinne med forankring i den s.k. Keswick tradisjonen. Penn-Lewis er nærmere omtalt senere i denne artikkelen. For nærmere informasjon om henne, se Brynmor Pierce Jones, *The Trials and Triumphs of Mrs. Jessie Penn-Lewis* (North Brunswick, New Jersey: Bridge-Logos Publishers, 1997).

tillegg til bl.a. D.M. Panton fra Jamaica¹⁹ og J.A. Seiss fra USA.²⁰ Også kineseren Nee To Sheng,²¹ i den engelsktalende verden kjent som Watchman Nee, som i

---

¹⁹ David Morrieson Panton ble født på Jamaica i 1870 og hadde en anglikansk geistlig bakgrunn. Faren var “archdeacon” og onkelen “Archbishop of the West Indies.” I 1885 kom unge Panton til England hvor han først studerte to år ved Old Hall, Wellington, deretter to år ved St. Lawrence’s, Ramsgate. Deretter bar det til Cambridge University, “entering Caius College to read law in preparation for a legal career.” Sammen med flere av studentene kom han under innflytelse av Govetts undervisning. Som denne meldte også Panton seg ut av Church of England blant annet på grunn av et avvikende dåpssyn. Etter en kort periode på Jamaica kom han igjen tilbake til England hvor han ble “appointed Resident Warden at the Ipswich Social Settlement.” Etter 4 år mottok han så kall til forstandergjerningen i Govetts menighet, Surrey Chapel. Denne tjente han som fulltidspastor i perioden 1901-41. Mange av menighetens medlemmer dro ut som misjonærer, men som under Govetts periode, vokste fremdeles menigheten i antall. Også Panton ble noe kjent på grunn av sine mange bøker og pamfletter, samt artikler i tidsskriftet *The Dawn*, som han utgav fra og med april 1924. (*Surrey Chapel Norwich [Undenominational Centenary 1854-1954]* s. 21-27.) Som en kuriositet i denne sammenheng, kan det også nevnes at T.B. Barratt kjente til Pantons tidsskrift og refererte til dette i boken *Står Jesu gjenkomst for døren?* Minneutgave, bind 6. (Oslo: Filadelfiaforlaget A/S, 1951) s. 52-53.

²⁰ Joseph Augustus Seiss (1823-1904) var luthersk prest, forfatter og for en tid “president” for the General Council of the Evangelical Lutheran Church in North America. Seiss siteres positivt av T.B. Barratt i *Står Jesu gjenkomst for døren?* s. 111-112, men sitatets kontekst er ikke “partial rapture” posisjonen. På s. 126-127 antydes imidlertid denne posisjonen. Jeg heller likevel til den oppfatning at Barratt her har lest Seiss og anvender hans argumentasjon, men uten å ha forstått amerikanerens anliggende. Når Barratt her nemlig hevder at “ikke alle innen kristenheten,” men “de som venter på Ham [Jesus],” vil bli tatt med i bortrykkelsen, identifiserer gjerne Barratt de “ventende” med alle sanne Kristustroende idet de i *grunnholdning* venter på Jesu komme. Barratt deler i denne kontekst i så fall uttrykket “kristenheten” inn i kategoriene de “sanne troende” og de “navnkristne.” Seiss mening, derimot, var å skille mellom de “sanne troende” og en undergruppe *innenfor* denne kategori som på en særlig måte “ventet” på Jesu komme og var rede til å møte Ham i opptrykkelsen. Dette anliggende har tydeligvis gått Barratt hus forbi idet han ubevisst allierer seg med en posisjon han i faktisk forstand ikke innestår for.

²¹ For nærmere info om Nee (1903-72), se Angus Kinnear, *Against the tide* (Wheaton, Illinois: Tyndale House Publishers, Inc., 1978); James Chen, *Meet Brother Nee* (Hong Kong: The Christian Publishers, u.å.); Dana Roberts, *Understanding Watchman Nee* (Plainfield, New Jersey: Haven Books, 1980); Witness Lee, *Watchman Nee. A Seer of the Divine Revelation in the Present Age* (Anaheim, California: Living Stream Ministry, 1993); Norman Howard Cliff, *The Life and Theology of Watchman Nee, including a Study of the Little Flock Movement which he founded*, upublisert hovedfagsavhandling ved Open University, 1983.

øvrige læreaksentueringer har influert ulike segmenter av den karismatiske bevegelse, definerte seg opp mot Govetts eskjatologiske forståelse.

Norske apokalyptikere

Apokalyptiske forventninger om verdens snarlige undergang har gjerne vært forankret innenfor en premillennialistisk ramme. Kjell Dahlene skriver i sin historikk om “plymouthbrødrenes” virksomhet i Norge at “Da Skovgaard-Petersens bok *Tegn og tider* kom på norsk i 1919 ble den kraftig imøtegått” av “det troende lekfolk på Sør- og Vestlandet” fordi den danske forfatteren hevdet at de troende ikke ville unnsnippe *hele* den 7-årige trengselstiden. Imøtegåelsen skyldtes utvilsomt at representanter for den pretribulasjonale premillennialismen (se note 14), som eksempelvis den lutherske legmannsforkynneren Adolf Bjerkreim,²² hadde stor innflytelse i disse kretser. Sammen med ham har en rekke likesinnede utgitt utallige skrifter på norsk, både “i romans form, populært oppbyggelig og mer teologisk i sin oppbygning,” hevder Dahlene korrekt nok.²³

Jeg har valgt å ta for meg tre norske representanter for apokalyptiske forventninger i dette århundrede. Disse er Thomas Ball Barratt, Albert Hiorth og C. Rein Seehuus. Barratt og Seehuus er valgt ut som representanter for norsk pinsebevegelse, mens Hiorth, derimot, tilhørte Statskirken selv om hans innflytelse nådde langt inn i frimenighetenes kretser. Hiorths biograf, journalist Harald Stene Dehlin, siterer fra februarheftet av *Kirke og Kultur* for 1937, skrevet av henholdsvis daværende professor Einar Molland og pastor Alex Johnson: “Eskjatologien er blitt borte, surrogater for den er dels sjelens udødelighet, dels forventningen om et jordisk idealsamfunn. I forkynnelsen er kristendommen blitt til et personlig gudsforhold plus moral –Fordi kirken har tiet, taler Albert Hiorth.”²⁴ Vi starter med en nærmere presentasjon av sistnevnte.

Albert Hiorth (1876-1949)

Hiorth var utdannet ingeniør, etter avsluttet skolegang ved Kristiania Tekniske skole i 1897 gikk veien videre til Sveits hvor han i perioden 1897-98 studerte

---

²² For info om Bjerkreim, se Kjell Dahlene, *Adolf Bjerkreim* (Mandal: Budskapet Forlag, 1987).

²³ Kjell Dahlene, “*Plymouth Brethen*” i *norsk kristenliv*, s. 147-148.

²⁴ Harald Stene Dehlin, *Boken om Albert Hiorth. En norsk Aladdin* (Oslo: Lutherstiftelsen, 1949) s. 16.

fysikk og elektrisitet ved universitetet i Genf.²⁵ Hiorth bodde hos hugenotter og fikk på den måten inngående kjennskap til disses lidelseshistorie i Frankrike, noe som siden skulle komme til nytte da han gikk til verbal aksjon mot den katolske kirke!

I perioden 1900-23 var Hiorth prokurist i firmaet F. Hiorth & Sønner. Etter hvert fikk han ry på seg som verdenskjent vitenskapsmann og fikk medlemskap i en rekke kjente organisasjoner som American Electrochemical Society, Iron & Steele Institute og Faraday Society. Som kuriositet kan det gjerne også nevnes at han sammen med sin far og bror ble den første bilforhandler i Norge.

I perioden 1920-30 florete Hiorths polemiske avisartikler mot “Jesuiterparagrafen og den katolske kirke i Norge, Selskapet for psykisk forskning og spiritismen i Norge, samt den liberale teologi og den moderne naturvitenskaps angrep på Bibelens troverdighet.”²⁶ Dehlin skriver:

I en tid som ofte har søkt et kompromiss mellom naturvitenskapen og kristendommen og i den anledning har strukket seg temmelig langt, har ikke-teologen Albert Hiorth stått urokkelig fast på Bibelens grunn, og med sin tekniske dyktighet og store viten har han trukket den tekniske vitenskap inn i Bibelens lys og motig konfontert den med Guds tanker og Guds tale. Det at han fant teknisk gjennomførlige ideer i Bibelen, styrket hans tro på denne boks evige aktualitet. Han mente det var en realitet bak hvert ord som står skrevet. (s. 12-13)

I 1932 traff Hiorth Knut Øgreid på et lærerstevne. Øgreid virket som reisesekretær i Den norske Israelmisjon. De ble enige om å reise sammen, og Øgreid ble den som hjalp fram *forkynneren* Albert Hiorth og førte ham “inn blant det jevne kristenfolk i Norge.” Det er for øvrig Hiorth som har fått æren for å ha introdusert både film og grammofoon på kristne møter her til lands.

Hiorth reiste nå land og strand rundt og samlet både bedehusfolk og kirkefolk. Emnene for hans forkynnelse var forholdsvis varierte: Universets tilblivelse, menneskets skapelse, Bibelens økonomikk, Palestinas gjenreising og verdenssituasjonen i Bibelens lys!

---

²⁵ Også Lenin og Trotsky studerte ved universitetet, for disses vedkommende økonomi under italieneren Pantaleoni.

²⁶ Harald Stene Dehlin, *Boken om Albert Hiorth* s. 110. Aftenposten har et langt referat 5. feb. 1927 fra et foredrag av byfogd Ludvig Dahl om “Mine siste psykiske opplevelser,” hvor Hiorth under diskusjonen deretter “med bibelen i haand [spurte] foredragsholderen om han hadde prøvet aanderne efter 1. Johannes 1,4.” (Dehlin, *ibid.*, s. 124.) Hiorth var faktisk av den formening at han var “en av hovedårsakene til at Selskapet for Psykisk Forskning ble oppløst og spiritismen stanset i Norge.” (Dehlin, *ibid.*, s. 125)

I perioden 1934-38 stod Hiorth som redaktør og utgiver for *Evangelisk Tidsskrift* sammen med Lyder Engh.²⁷ Hiorth stod oppført som særskilt “redaktør for den profetiske avdeling.” Stofftilfanget i tidsskriftet reflekterer dels arven fra den britiske hellighetsvekkelsen—den s.k. Keswick bevegelsen med dens fokus på det “seirende” kristenliv”²⁸ og dels arven fra en mer apokalyptisk tradisjon.²⁹ Hiorth var for øvrig medlem i Prophecy Investigation Society³⁰ og The Victoria Institute. Hans imponerende bibliotek bestående bl.a. i forskningsøyemed av uvurderlig eskjatalogisk litteratur er for så vidt bevart hos den gjenlevende familie, men er tragisk nok stuet opp på et loft i Asker der den sakte, men sikkert forringes i kvalitet.³¹

En av årsakene til vår granskning av Hiorth er hans eskjatalogiske forankring i den s.k. “British Israelism” læren, en eiendommelig ideologi som de færreste her

---

²⁷ Engh (1905-90) stod som pastor for Kristi Menighet, Oslo (1928-33); Kristi Menighet, Fredrikstad (1933-42); Den Evangeliske Forsamling, Oslo (1942-46); Den Evangeliske Frikirke i Brooklyn, New York (1946-63) før han begynte å virke “fritt” i Norge en periode.

²⁸ Vi finner oversatte småstykker av eksempelvis Jessie Penn-Lewis (jan 1934 s. 12-18; mars 1934 s. 80-83; april 1934 s. 119-123, 126-128; mai 1934 s. 155-156; juni 1934 s. 181-185; juli 1934 s. 210-213; august 1934 s. 240-243; oktober 1934 s. 310-314; november 1934 s. 333-337, 351-352; des. 1934 s. 378-380. To av den walisiske kvinnens bøker, *War on the Saints* og *Soul and Spirit* ble for øvrig utgitt på norsk i hhv. 1935 og 1945. *Sjel og Ånd* ble gitt ut av Lyder Engh mens Albert Hiorth skrev forordet.

²⁹ To småstykker, eksempelvis, er skrevet av D.M. Pantan: “Israel—Nasjonenes domsår-sak,” mars 1934 s. 72-74 og “Jerusalem i dag,” desember 1934 s. 368-369. I en annen sammenheng (mai 1934 s. 137) anbefaler Albert Hiorth boken *Earth's Earliest Ages* av G.H. Pember. Også T.B. Barratt refererer til Pember. (*Står Jesu gjenkomst for døren?* s. 43.) Konteksten for Barratts referanse er tidfestingen av jordens alder og tilblivelse, det er i så måte sannsynlig at også hans referanse gjelder boken *Earth's Earliest Ages* (Glasgow: Pickering & Inglis, Printers and Publishers, 1876).

³⁰ Også G.H. Pember var aktiv medlem. (Jack Green, brev til forfatteren, 16.04.1996.)

³¹ Jeg har selv hatt det privilegium å gjennomsoke Hiorths boksamling og fant bl.a. følgende titler av D.M. Pantan (ikke alle innenfor den eskjatalogiske genre): *Spiritualism inside the Churches*; *Universalism*; *Spiritualism*; *Christian Science*; *The Dispensations*; *Judgment of Believers*; *The Unlifted Veil*; *Bread for God's People*; *The Disciple and the State*; *Marriage and the Woman Movement*; *The Prayer Battle*; *The Letters to the Seven Churches*; *Gnosticism: The Coming Apostacy*; *Spiritualism: Its Origin and Character*; *The Medium and the Witch*; *Socialism and the Sermon on the Mount*; *Den overhængende klimaks i kirkens historie*; *Romerrikets gjenopståen*

til lands har festet seg ved.³² En kortfattet redegjørelse av denne er følgelig på sin plass.

“British-Israelism”

Etter at ti av Israels tolv stammer ble ført i landflyktighet til Assyria på 700-tallet før Kristus, har enkelte blant disse etter frigjøringen begitt seg på vandring over hele Europa før de angivelig slo seg ned i den nordvestre delen, Storbritannia og Skandinavia inklusivt. Profeten Jeremia hevdes endog å ha ført judakongen (for øvrig den siste kongen i Judariket) Sedekias datter Tefhi til Irland for å gifte seg med prins Eochaid for på den måten å opprettholde Israels kongsætt. Det hevdes videre at den kroningssten som Israels patriark Jakob salvet med olje og gjorde til minnesmerke om sitt uforglemmelige møte med Israels Gud, kom til Irland sammen med profeten Jeremia og at den senere ble brakt til Skottland før den tilslutt havnet i England, under tronstolen i Westminster Abbey. Man påstår endog at det britiske riksvåpen, med en løve og enhjørning på sidene av kronen, en mindre oventil og 7 små løver i feltet, symboliserer Israels 10 stammer.

Israels “tapte stammer” befinner seg med andre ord innenfor de nordeuropeiske nasjoner: Storbritannia og U.S.A.s hvite befolkning, eksempelvis, er etterkommerer etter Josefs to sønner Efraim og Manasse. Dans stamme finner vi i Danmark. Læren har fått noe oppmerksomhet på grunn av rasistiske tendenser. Ikke minst gjelder dette for vårt eget århundrets vedkommende idet den s.k. “Modern Identi-

---

³² Få norske forkynnere fulgte Hiorth i hans fascinasjon for “British Israelism.” Dog er det interessant å registrere at Barratt, norsk pinsebevegelses grunnlegger, i sin referanse til denne strømning ikke tar eksplisitt avstand fra deres lærefortolkninger! (T.B. Barratt, *Står Jesu gjenkomst for døren?* s. 36-38.) I en annen sammenheng innrømmer han endog tidligere å ha vært “personlig stemt for” denne læren, uten at han nå redegjør for sitt syn. Det kan imidlertid tyde på at Barratt har misforstått læren idet han i sin referanse til denne eksklusivt identifiserer “tistammefolket” med innbyggerne i Storbritannia, ikke til innbyggerne i de øvrige vesteuropeiske nasjoner! (T.B. Barratt, *Bak død og grav*. Minneutgave, bind 7 [Oslo: Filadelfiaforlaget A/S, 1951] s. 54. Innen *amerikansk* pinsebevegelse bør vi vel også trekke fram grunnlegger Charles Fox Parham (1873-1929), som ble influert av kollega Frank Sanford (1862-1948), som igjen hadde mottatt impulsene om “British Israelism” via George B. Peck som tilhørte trossamfunnet *Christian & Missionary Alliance*, en hellighetsgruppering som til å begynne med også sterkt vektla helbredelse ved tro. (D. William Faupel, *The Everlasting Gospel. The Significance of Eschatology in the Development of Pentecostal Thought* [Sheffield, UK: Sheffield Academic Press Ltd., 1996] s. 150-151, 167.)

ty Movement”³³ som reflekterer rasistiske og nynazistiske læreaksentueringer har blitt assosiert med den opprinnelige “British Israelism” læren.³⁴

Ett eksempel på den vilkårlighet som reflekteres idet man læremessig identifiserer “tistammefolket” med bl.a. de angelsaksiske nasjoner finner vi i en norsk oversettelse av Herbert W. Armstrongs (grunnlegger av Guds Verdensvide Menighet) bok *De forente stater og Storbritannia i profetiene* (1983), s. 94:

Et høyst interessant faktum er den hebraiske betydningen av navnene til det britiske folk. Huset Israel er pakt-folket. Det hebraiske ord for “pakt” er *beriyth* eller *berit*...Det hebraiske ord for “menneske” er “*iysh*” eller “*ish*”. På engelsk betyr endelsen “ish” (norsk “isk” eller “sk”) “*av* eller *tilhørende* (et spesielt land eller en person)”. I det opprinnelige hebraiske språk ble vokaler aldri markert i stavingen. Så om man utelater vokalen –e fra “berith”, men beholder –i’en i den engelske form for å beholde –i-lyden, får vi det anglisifiserte hebraiske ord for pakt: “brith”. Men hebreerne uttalte aldri sine –h’er. En jøde uttaler selv i dag navnet “Shem” som “Sem”. Dette eldgamle hebraiske trekk er forresten også et moderne britisk trekk. Så det hebraiske ord for “pakt” ville i sin engelske form bli uttalt: “*brit*”. Og ordet for “pakt-mennesket” eller “pakt-folket” ville derfor ganske enkelt uttales: “BRITISH” (fornorsket: BRITISK). Og er det da tilfeldig at også det virkelige paktfolket kalles slik i dag: “BRITISH”? Og de bor på de “BRITISKE ØYER”!

“I ditt avkom skal alle jordens slekter velsignes,” var Israels Guds løfte til Abraham for hans lydighet. Albert Hiorth samstemmer “British-Israelism” læren idet han med utgangspunkt i det gammeltestamentlige løftet resonnerer: “Hvilket er

---

³³ Ifølge disse er det nordeuropeerne som er de sanne jøder og Guds utvalgte folk, mens de som “hevder å være jøder” i virkeligheten er “Kains etterkommere.” Bortsett fra bevegelsens rasistiske læreaksentueringer, har den mange sammenfallende syn med den s.k. “Christian Reconstructionism” læren, men har til tross for mange bestrebelsler, ikke lyktes å komme inn under deres paraply.

³⁴ En litterær forløper for bevegelsen var gjerne John Sadlers bok *Rights to the Kingdom* i 1649 som synes å ha influert Oliver Cromwell til igjen å innrømme oppholdstillatelse for jøder i England. En annen forløper var kanadieren Richard Brothers som bosatte seg i London i 1780 og i kraft av selvinduserte åpenbaringer identifiserte seg som etterkommer av kong David og derfor gjorde krav på den britiske kronen. (I stedet havnet han på asyl!) John Wilson fra Skottland tilskrives imidlertid æren som grunnlegger av bevegelsen gjennom boken *Our Israelitish Origins* (1840). Boken ble utgitt i U.S.A ti år senere, men fikk lite innflytelse før 1. verdenskrig var omme. De to viktigste bøkene i USA ble imidlertid M.M. Eshelmans *Two Sticks* (1887) og J.H. Allens *Judah’s Sceptre and Joseph’s Birthright* (1902). Bevegelsen var på høyden i 30- og 40-årene, men har aldri fått samme nedslagsfelt i USA som i Storbritannia. Mange identifiserte seg dog med synet at angelsakserne er etterkommere av “de ti tapte stammer” uten at man dermed gav sin tilslutning til bevegelsen som sådan. (J. Gordon Melton, *The Encyclopedia of American Religions* [Detroit, Michigan: Gale Research Inc., 3rd ed., 1989] s. 83-85.)

dette folk i dag? Hvor er de å finne? Dette blir ett for den bibeltroende viktig spørsmål i dag, vi må vente å få gjenfinne de “tapte” ti tolvtedeler av dette folk, på og ved hvem Guds løfter skal oppfylles i de siste dager, for jødene er som bekjent bare de *to* av de tolv, som vi kjenner i dag og alltid har kjent.”³⁵

Hiorth ble imidlertid ikke fristet til noen eksakt tidfestelse av verken Jesu gjenkomst eller andre eskjatologiske foreteelser. Det nærmeste man kunne komme noen tidfesting, var: “Jesus kommer snart—han kan komme hvilken dag som helst. Vær rede, våk!”³⁶

Thomas Ball Barratt (1862-1940)

Engelskfødte Barratt har blitt kalt “pinsevekkelsens apostel i Nord-Europa”³⁷ Etter et kort opphold i USA i 1906 ble metodistforkynneren introdusert for den gryende pinsebevegelsen og gjorde selv sin personlige “åndsdåpserfaring” ledsaget av tungetale i november samme år.³⁸ Barratt ble ikke bare initiativtaker til norsk pinsebevegelse og grunnlegger av *Filadelfia* menigheten i Oslo, men også direkte katalysator for pinsebevegelsen i både Sverige og Storbritannia. Flere av Barratts norske tilhengere bidro dessuten til bevegelsens videre utbredelse i Europa.

Barratts eskjatalogi støttet seg til eldre tradisjoner, like fullt var han av den formening at pinsebevegelsen syntes å være “Kristi siste rop til sin menighet før han kommer.”³⁹ Barratt definerte seg i samme åndedrag som pretribulasjonal premillennialist idet han hevdet at “bruden”, de sanne troende, “ville bli tatt bort før den antikristelige periode begynner.” I tråd med denne forståelse tolker Barratt Åpenbaringsbokens beskrivelse av Guds folk på jorden som en referanse til jødene (idet de Jesustroende på dette tidspunkt er opprykket til himmelen). I tillegg til kosmiske naturkatastrofer vil jødefolket bli offer for grufulle forfølgelser av en verdenskeiser, Antikrist.⁴⁰

---

³⁵ Albert Hiorth, *Alle Tings Gjenoprettelse* (Asker: Eget Forlag, 1936) s. 11.

³⁶ Dehlin, *ibid.*, s. 15.

³⁷ Martin Ski, *T.B. Barratt—døpt i Ånd og ild* (Oslo: Filadelfiaforlaget A/S, 1979) s. 11.

³⁸ T.B. Barratt, *Erindringer* (Oslo: Filadelfiaforlaget A/S, 1941) s. 119-125.

³⁹ T.B. Barratt, *Jesu komme er nær!* Minneutgave, bind 2, (Oslo: Filadelfiaforlaget A/S, 1949) s. 263.

⁴⁰ Barratt vedgår imidlertid tidligere å ha innestått for den postmillennialistiske forståelsen. (T.B. Barratt, *Står Jesu gjenkomst for døren?* s. ix-x, 2-3.)

Mens postmillennialismen reflekterer en optimistisk “fremskrittstro” på kristenfolkets vegne idet det jordiske tusenårsriket etableres av disse mens Jesus befinner seg i himmelen, har premillennialismen innebygget i seg en motsvarende pessimisme som ofte resulterer i verdensfjernhet. En tidligere norsk pinseforkynner innrømmer at han i 1967 seriøst vurderte ikke å bygge hus fordi den politiske situasjonen i Israel frembrakte spekulasjoner om denne tidsalders avslutning og Jesu så å si umiddelbare gjenkomst for å hente “sine”. Tidsforløpet forut for Jesu annet komme reflekterer for premillennialisten nemlig ingen “menighetens gullalder”, men vil bære preg av krig, ufred, moralsk forfall og naturkatastrofer. Også Barratt var pessimistisk:

Verden gjør store oppdagelser, utviklingen på det tekniske område er uhyre, men samtidig *forverres moralen og vantroen trenger seg fram* til makten. Og bak det hele lurer *krigens mørke skyer*, og kan når som helst bryte løs!⁴¹

Barratts bøker røper samtidshistorisk engasjement, og han stiller seg åpen for at bl.a. den italienske diktator Mussolini kan være en slags forløper for den fremtidige Antikrist: “Jeg sier ikke at Mussolini er Antikrist, men er han det ikke, så danner han muligens skyggen som går foran mannen.”⁴² Parallelt med de dystre beskrivelser av jordens nær forestående skjebne lover imidlertid Barratt en “verdensvekkelse” (pinsebevegelsen!) som “søker å føre menneskene *tilbake til urkristendommens* kraftige og herlige sannhet og opplevelser,” Guds Ånds “siste mektige kall til kirken, til den kristne menighet, til hele verden, før Jesus kommer,” en vekkelse som ikke kan forhindre, men dog demme opp for den moralske forråtnelse vi allerede er vitne til og som vil tilta i perioden fremover mot Jesu annet komme.⁴³ For, som Barratt skriver annetsteds, “når bruden [de sanne Kristustroende] blir rykket bort, og de helliges innflytelse, som nå demmer opp for ugudeligheten og vantroen, er fjernet, vil rasjonalismen og ateismen få full vind i seilene. Da ønsker jeg ikke å være på jorden, men med den triumferende brudeskare som skal feire bryllup med Kongen i luften.”⁴⁴

---

⁴¹ T.B. Barratt, *Når blir det fred på jorden?* Minneutgave, bind 3 (Oslo: Filadelfiaforlaget A/S, 1950) s. 222-223.

⁴² T.B. Barratt, *Står Jesu gjenkomst for døren?* s. 45.

⁴³ T.B. Barratt, *Når blir det fred på jorden?*, s. 223-225.

⁴⁴ T.B. Barratt, *Står Jesu gjenkomst for døren*, s. 114.

Carl Rein Seehuus (1900-75)

Seehuus vokste opp i Skien, opplevde sin kristne omvendelse i 7-års alderen og begynte å virke som forkynner sammen med sin far allerede 14 år gammel.⁴⁵ Han hevder i ettertid fra begynnelsen å ha vært seg bevisst at “dersom jeg kunne skrive ned og utgi på trykk noen av de profetiske taler Gud gav meg, så ville folk når profetiene oppfyltles ha beviser for at der er en Gud til, som er like dan i dag som i de bibelske profeters dager.”⁴⁶ Ønsket ble oppfylt i 1936 idet en av møtedeltakerne i Bergen gav den unge predikanten 5.000 kroner, og Seehuus produserte første nummer av tidsskriftet *Profet-Røsten* som ble talerør for hans eskjatologiske betraktninger.

Seehuus giftet seg med sin første kone i 1925. Tre år senere flyttet det unge paret til USA hvor Seehuus virket som forkynner fram til 1932. Familien vendte tilbake til Norge, men returnerte igjen til USA i 1952 hvor de bosatte seg i Tacoma, Washington.⁴⁷ Etter konas død noen få år senere, giftet Seehuus seg på nytt, også denne gang med en norsk kvinne, og flyttet midlertid tilbake til USA igjen. I 1958 flyttet han endelig for godt til Norge.⁴⁸

Seehuus refererte til Albert Hiorth som “min elskede venn—nordens profetiske stjerne” og hevdet at sistnevnte hadde bedt ham å “fortsette [Hiorths] gjerning om [sistnevnte] skulle falle bort,” en gjerning som dog Seehuus karakteriserte som “for stor og allsidig for meg, men jeg vet hva [han] mente.”⁴⁹

Sin pinsebakgrunn til tross, Seehuus nedtonte åndsdaøpsforkynnelsen til fordel for Jesu snare komme, et tema som “har den største plass nest [etter] Golgataverket. For det er absolutt det viktigste budskap for alt Guds folk og for alle ufrelste også.”⁵⁰ Til forskjell fra både Hiorth og Barratt nølte ikke Seehuus med å ta i

---

⁴⁵ C. Rein Seehuus, “Min omvendelse,” *Profet-Røsten* Nr. 7 - 12. årg. (1951) s. 211-223.

⁴⁶ C. Rein Seehuus, “Profet-Røsten forutsa det! ved bibelens profetier,” *Profet-Røsten* Nr. 1 - 25. årg. (1968) s. 35.

⁴⁷ Nils Nydal, “Dødsfall i Tacoma,” *Profet-Røsten* Nr. 5 - 15 årg. (1954) s. 106-107.

⁴⁸ “Profet-Røstens nye start,” *Profet-Røsten* Nr. 1 - 20. årg. (1962) s. 16-17.

⁴⁹ C. Rein Seehuus, “Min elskede venn—nordens profetiske stjerne—Albert Hiorth er forflyttet til det evige lys,” *Profet-Røsten* Nr. 12 - 10 årg. (1949) s. 383-384. Også Barratt omtalte Hiorths profetgranskninger i positive vendinger. (T.B. Barratt, *Står Jesu gjenkønst for døren?* s. 48.)

⁵⁰ C. Rein Seehuus, “Midnattsropets vekkelse. Hvorfra kommer den?” *Profet-Røsten* Nr. 4/5 - 17. årg. (1956) s. 102.

bruk finurlige utregninger for på den måten å tidfeste de forskjelligste detaljer i forbindelse med inneværende tidsalders avslutning. Han var opptatt av “tidens tegn,” disse kunne ha referanse til uroligheter i Midtøsten, at Atlanterhavspaktens landområder skulle komme til å overlappe det gamle romerrikets territorium, frykt for atomkrig, Fellesmarkedet (EEC) eller ufo-fenomenenes berettigelse. Alt dette og mye mer var angivelig forhåndsomtalt i Bibelen.

Seehuus var overbevist om at det 20. århundrets mennesker ville få oppleve Jesu gjenkomst.⁵¹ Han forutsa videre at Jerusalem ville være på jødernes hender innen 15. mai 1969.⁵² Uten å trette leseren med altfor mange detaljer innenfor Seehuus sitt eskjatologiske program, kan det likevel være nyttig med et lite sitat som synes representativt for med hvilken frimodighet Seehuus presset sine matematiske utregninger ut av bibeltekstene:

“Men dette ene må I ikke være blinde for, I elskede, at en dag er i Herrens øyne som tusen år, og tusen år som en dag.” (2. Petr. 3, 8). Siden det hengikk 4000 år fra skapelsen til Kristi fødsel—så ble altså Jesus født på den femte dags morgen, som dekker de første tusen år av vår nåværende tidsregning. Vi lever nå på den sjette dag—for i året 2000 etter Kristi fødsel [sic!] er verden kommet til året 6000 etter skapelsen. Mange har tenkt at siden den syvende dag jo er sabbaten—kan ikke Jesus hente sin menighet før vi har nådd fram til 2000 år. Tusenårsriket er den syvende dag.—I går fant jeg en lapp med et regnestykke på, som jeg gjorde for flere år siden. I dag er den lappen veldig aktuell for meg. Siden 1000 år er en dag—altså et døgn—d.v.s. 24 timer—for å være korrekt—så er 500 år en dag på 12 timer. Natten hører jo med, den følger på hver dag.—EN TIME ER DERFOR 41 ÅR OG 8 MÅNEDE, som er 1/12 av 500. DEN SJETTE DAGS SISTE TIME—begynner altså 41 år og 8 måneder før året 2000, hvilket er 1. MAI 1958—Det skaker meg opp—for jeg oppdaget dette for mange år siden. Jeg trodde aldri at Jesus skulle drøye så lenge. Men 40 år og 20 måneder er altså bare en time for ham. Slik er himmeluret!⁵³

Ovennevnte sitat til tross, Seehuus gav seg selv like fullt “ryggdekning” ved i samme åndedrag å slå fast at “Den siste utmålte tidsepoke begynner 1. mai dette Herrens år, men vi vet ikke verken år, dag eller time for selve begivenheten i Jesu komme for å hente menigheten.”⁵⁴

---

⁵¹ C. Rein Seehuus, “Veldige vekkelse i fortiden øker synet på alle tiders største vekkelse i disse dager,” *Profet-Røsten* Nr. 8/9 – 17. årg. (1956) s. 164.

⁵² C. Rein Seehuus, “Daniels siste sytti uker av 490 bokstavelige dager er begynt,” *Profet-Røsten* Nr. 2 – 25. årg. (1968) s. 83.

⁵³ C. Rein Seehuus, “Legg merke til 1. mai 1958. FOR DA BEGYNNER DEN SISTE PROFETISKE TIME. Den tolvte time av den sjette tusenårsdag fra skapelsen,” *Profet-Røsten* Nr. 3 – 19. årg. (1958) s. 82-83.

⁵⁴ Seehuus, “Legg merke til 1. mai 1958...,” *ibid.*, s. 83.

Eskjatologiens funksjon

Det er farlig å generalisere, sannsynligvis varierer beveggrunnene fra person til person hva angår hvorfor eskjatologien har fått den fremskutte posisjon den faktisk har fått. Vi skal imidlertid være klar over at millenniske forventninger preget store deler av kristent legmannsmiljø både i Storbritannia og USA i perioden før århundreskiftet. Pinsebevegelsen, som oppstod for snart 100 år siden, var til å begynne med i høyeste grad en millennisk bevegelse idet Jesu snarlige gjenkomst stod i fokus og tungemålgaven, til å begynne med, ble ansett som å skulle erstatte nitidige språkstudier idet misjonskandidatene nå kunne gjøre seg forstått “på direkten” og i tillegg kunne tale inspirerte ord fra Gud som rammet samvittighetene med større virkekraft enn via ordinær forkynnelse. Både Barratt og Seehuus reflekterer i så måte den eskjatologibetoning som kjennetegnet den første pinsebevegelse i USA. For selv om tungetalens funksjonsverdi for lengst hadde blitt omdefinert etter at misjonskandidatene fant ut at kommunikasjonen med de innfødte “ikke fungerte,” var forventningen om Jesu snarlige komme like fullt en av de læremessige “hjørnesteinene” innenfor pinsemenighetenes helhetsbudskap.

På et psykologisk grunnlag kan man utvilsomt finne supplerende motivasjonsfaktorer: en hinsidighetslengsel grunnet manglende tilpasningsdyktighet innenfor storsamfunnet som sådan er kanskje den mest attraktive teorien blant forskere som leter etter “deprivations” av ulike slag. Det faller imidlertid utenfor denne artikkels interesse å analysere dette forhold. Derimot vil jeg hevde den påstand at den kristne religion i kraft av sin eskjatologiske forankring, eksemplifisert bl.a. gjennom Jesu proklamatoriske innvarsling av det nær forestående Gudsriket, innbyr til en individuell identitetsforankring hvor den troende gjennom sin identifikasjon med Guds Rike automatisk blir seg bevisst en tilsvarende *manglende* identifikasjon med dette rikets motsats, nemlig “verden”, et kollektivt uttrykk for et *system* som i sitt grunnleggende vesen står den kristne tro imot. For en konservativ bibeltroende hvor spenningen mellom “verden” og “Guds Rike” innehar en sentral posisjon innenfor vedkommendes kristne livsanskuelse, er det gjerne ikke ulogisk om troen skulle inkludere både rasjonell gjennomtenkning av bibelteksternes eskjatologi, samt en til tider emosjonell lengsel etter dennes fullbyrdelse. For “insideren” er det imidlertid ikke denne verdens undergang som står i fokus, men vedkommendes *endelige* eller *eskjatologiske* frelsestilegnelse hvor det Gudsrike man i bevisst forstand har definert seg opp mot, tenkes fullbyrdet i sin endelige form. Og, i den grad man anser bibeltekstene som autoritative hva angår eget liv og vandel, er det vel heller ikke unaturlig om man i kraft av sin eskjatologiske identitetsforankring sammenligner bibelteksternes eskjatologi-utsagn med egen nåtidssituasjon nettopp for å avdekke potensielle tegn på om fullbyrdelsen av Gudsriket kan være nær forestående.

Jeg hevder med andre ord den påstand at eskjatologisk forventning er en logisk konsekvens og funksjon av at den troende bifaller bibelteksternes autorative posi-

sjon hva angår eget liv, vandel og trosforestillinger, samt at den troende mener seg på en spesiell måte å være delaktig i et Gudsrike som i sitt grunnleggende vesen er på kollisjonskurs med et element som verden for øvrig synes å ha del i. At enkelteksponenter for eskjatologiske forventninger i tillegg kan synes styrt av ytterligere motiveringer av ulikt slag, behøver ikke nødvendigvis å rukke ved min formening om at den fremste motivasjonsfaktor er av teologisk/ideologisk art.